

Muž bez minulosti

Příběh o lidech, kteří stále ještě vědí, jak být laskaví.

Originální název: **Mies vailla menneisyyttä**
Finsko, Německo, Francie
2002

Formát: 35 mm, 1:1,85, barevný, Dolby Digital
Délka: 97 minut
Verze: Finská s českými titulky
Distributor: Cinemart, a.s.

Obnovená premiéra 6. října 2011

Producenti: **AKI KAURISMÄKI**
Produkce: **SPUTNIK OY, YLE TV-1 / EILA WERNING**
Koprodukce: **PANDORA FILM, PYRAMIDE PRODUCTIONS**

Tvůrci:

<i>Scénář a režie</i>	AKI KAURISMÄKI
<i>Kamera</i>	TIMO SALMINEN
<i>Střih</i>	TIMO LINNASALO
<i>Kostýmy</i>	OUTI HARJUPATANA
<i>Žvuk</i>	JOUKO LUMME, TERO MALMBERG
<i>Výprava</i>	MARKKU PÄTILÄ, JUKKA SALMI

Hrají:

<i>M</i>	MARKKU PELTOLA
<i>Irma</i>	KATI OUTINENOVÁ
<i>Nieminen</i>	JUHANI NIEMELÄ
<i>Kaisa Nieminen</i>	KAIJA PAKARINENOVÁ
<i>Anttila</i>	SAKARI KUOSMANEN
<i>ředitelka blešího trhu</i>	ANNIKKI TÄHTIOVÁ
<i>majitelka baru</i>	ANNELI SAULIOVÁ
<i>úřednice v loděnici</i>	ELINA SALOOVÁ
<i>bankovní úřednice</i>	OUTI MÄENPÄÄOVÁ
<i>bankovní lupič</i>	ESKO NIKKARI
<i>bývalá manželka</i>	AINO SEPPOOVÁ
<i>Hannibal</i>	TÄHTI

„Bezejmenný muž přijíždí do Města. V prvním momentu je přepaden bandou lupičů, kteří ho okradou a ubijí téměř k smrti. Tady začíná epické drama, film, nebo spíše sen osamělých srdcí s prázdnými kapsami pod širokou oblohou našeho Pána, nebo spíš ptáků.“

„Posledně jsem natočil černobílý a němý film, který jasně ukazuje, že jsem „zdatný obchodník“. Ale pokračovat touto cestou by mohlo přistě znamenat vypustit třeba obraz. Co by nám pak zbylo? Stín. Protože jsem vždy připraven ke kompromisům, rozhodl jsem se změnit směr a natočit tento film, ve kterém je spousta dialogů a pestrých barev – nehledě na jeho další komerční hodnoty.

Musím uznat a hluboko ve svém podvědomí v to také doufám, že tento krok by mě mohl vykreslit jako normálního člověka. Moje sociální, ekonomické a politické názory na stav společnosti, morálky a lásky budou snad z tohoto filmu patrné.“

- Aki Kaurismäki

ZAJÍMAVOST

Aki Kaurismäki neodjel na filmový festival v New Yorku ze solidarity se svým íránským kolegou Abbasem Kiarostamim, kterému americké úřady nevyřídily žádost o vízum. *"Jestliže nynější americká vláda nechce jednoho Íránce, těžko jí bude k užítku jeden Fin. Ani nemáme ropu,"* uvedl v prohlášení 45letý tvůrce. Kaurismäki byl pozván stejně jako Kiarostami na festival, který začal 28. září 2002, kde se měl zúčastnit tiskové konference k uvedení MUŽE BEZ MINULOSTI. Kiarostami, který měl představit svůj film TEN, nedostal včas americké vízum, narazil totiž na nové protiteroristické předpisy amerického ministerstva zahraničí prodlužující vydávání víz občanům některých zemí. Kaurismäki se domnívá, že za tento přístup je odpovědný především americký ministr obrany Donald Rumsfeld. Pozval ho proto do Finska, *"aby se spolu procházeli po lesích a nasbírali si nějaké houby. To by ho možná trochu uklidnilo"*, domnívá se finský filmař, *"co zbyde, když nebudou možné kulturní výměny? Obchod se zbraněmi?"* Kiarostami (MEZI OLIVOVNÍKY, A ŽIVOT JDE DÁL...), který byl v roce 2000 předsedou poroty karlovarského festivalu a v roce 1997 získal za film CHUŤ TŘEŠNÍ Zlatou palmu v Cannes, je jeden z předních světových filmových režisérů a za posledních deset let byl na NYFF sedmkrát.

MUŽ BEZ MINULOSTI

tvoří novou hranu příběhu filmu MRAKY ODTÁHLÝ, který dojal diváky celého světa. Zobrazuje malou severskou zemi v dojemném, humorném a osvobozujícím světle, aniž by se vyhýbal hořkým otázkám. Na začátku filmu přijíždí muž (Markku Peltola) do města hledat práci, je přepaden, ztrácí paměť a začíná žít znovu z ničeho. Objeví lásku (Kati Outinenovou) a je nucen hledat další hodnoty, se kterými se dá bez studu žít. Je to opravdu nesmírný filmový zážitek.

Témata vyzařují průsvitnou krásu, režisérovým zásahem rozptýlenou na mnoho stran a způsobů. Co se týče výrazu, autor velmi riskoval a vyplatilo se mu to. Víme, naposledy z JUHY - posledního němého filmu 20. století, že Kaurismäki má mimořádný talent vykreslit předměstí, pomezí mezi městem a venkovem, hájemství třídní společnosti a finskou spodinu odsouzenou k anonymitě.

V Kaurismäkiho zobrazení pomoci je obsažena důstojnost (ani pompézní, ani těžkomyslná), humor, dotek melancholie (připomínající Chaplinův styl) a dokonalé porozumění údělu jeho postav. Údělu být pravděpodobně nenávratně na dně, což ale má i svůj vlastní rebelský půvab a také prostor být sám sebou. Je to příliš hrdá volba, protože síla a nadvláda bývají zkažené, vždy a zcela. Kaurismäkiho etika a styl úzce souvisejí s několika filmařskými velikány, kteří rovněž zobrazili absolutní a neomezenou úctu k člověku takto precizním způsobem, využívajícím exprese a podobných filmařských stylů, s respektem patrným v každém okénku. Aki Kaurismäki vytvořil film, ve kterém odvaha a síla formy, barvy a prostředky vyjádření dávají tušit uznání tradice ve vztahu k finskému i evropskému filmu a troufalý nový stylistický pohyb v jeho vlastním světě.

- Peter von Bagh

CENY PRO FILM MUŽ BEZ MINULOSTI

- Cannes 2002: Hlavní cena poroty, Nejlepší herečka (Kati Outinen), Cena ekumenické poroty
- San Sebastian: cena FIPRESCI
- Film je nominován na Oscara za neanglicky mluvený film za rok 2002

AKI KAURISMÄKI

scénárista, režisér, střiháč a producent, narozen ve Finsku 4.4.1957

1981	THE SAIMAA GESTURE (společně s Mikou Kaurismäkim)
1983	CRIME AND PUNISHMENT
1985	CALAMARI UNION
1986	SHADOWS IN PARADISE ROCKY VI (krátký)
1987	HAMLET GOES BUSINESS THRU THE WIRE (krátký)
1988	ARIEL
1989	LENINGRADŠTÍ KOVBOJOVÉ POZNÁVAJÍ AMERIKU DIRTY HANDS (televizní)
1990	THE MATCH FACTORY GIRL I HIRED A CONTRACT KILLER
1991	BOHÉMSKÝ ŽIVOT THOSE WERE THE DAYS (krátký) THESE BOOTS (krátký)
1993	TOTAL BALALAIKA SHOW (dokument)
1994	DRŽ SI ŠÁTEK, TAĀNO LENINGRADŠTÍ KOVBOJOVÉ POTKÁVAJÍ MOJŽÍŠE
1996	MRAKY ODTÁHLÝ
1998	JUHA
2002	DOGS HAVE NO HELL (epizoda z projektu TEN MINUTES OLDER) MUŽ BEZ MINULOSTI

Aki Kaurismäki vystřídal široké spektrum zaměstnání včetně pošťáka, umývače nádobí či filmového kritika. Pak založil se svým starším bratrem Mikou filmovou a distribuční společnost Villealfa (názvem uctili Godardův film ALPHAVILLE z roku 1965). Oba bratři jsou plodní filmaři a společně vytvořili pětinu celkové finské filmové produkce posledních dvaceti let. Akiho filmy jsou velmi krátké, říká, že „film by nikdy neměl trvat déle než 90 minut“, a mnoho jich je kratších 70ti minut. Výstřední parodie různých žánrů, od road movie přes film noir po rockové muzikály zaplněné trdnomyslnými opíjejícími se Finy, podkreslené eklektickým rock'n'rollem z 50. let. V roce

1990 natočil film ve Velké Británii (I HIRED A CONTRACT KILLER) a ve Francii (BOHÉMSKÝ ŽIVOT). Aki je extrémně sebekritický ke svým dílům, o filmu LENINGRADŠTÍ KOVBOJOVÉ POZNÁVAJÍ AMERIKU (svém asi nejslavnějším díle) říká: že „to je nejhorší film v historii filmu, pokud nepočítáte filmy Sylvestra Stallonea“.

- Michael Brooke

Svět Aki Kaurismäkiho se v současné kinematografii pozná na první pohled. Vždyť kdo jiný dokáže (navíc s humorem) popsat tu nikdy nekončící pouť Finů z venkova do měst, hrubou frašku moderní byrokracie, naši společnou tragédii. Optimistickou tragédii, protože autor neopomíjí jisté velmi prosté hodnoty. Hodnoty, jimž se věří zpropadeně vzácně. Láska k bližnímu. Pospolitost. Pochopení, že nemít peníze automaticky neznamená být blázen a tudíž že každý člověk má svou důstojnost. Byl schopen zobrazit méně vyvinutou zemi v srdci prosperující společnosti, její nezkaženost a způsob existence, jinak, než jsme zvyklí z médií.

Filmy Aki Kaurismäkiho mohou být libovolně děleny do tří či čtyř žánrů. Jsou tu „klasiky“, vrcholné filmy HAMLET GOES BUSINESS a BOHÉMSKÝ ŽIVOT, které pokračovaly v dialogu živých mluvčích – Shakespeare a Henri Murger. Dále tu jsou humorné road movies z kterých LENINGRADŠTÍ KOVBOJOVÉ POZNÁVAJÍ AMERIKU jsou kultovní po celém světě a DRŽ SI ŠÁTEK TAĀNO, geniální počín o víkendu finského dělníka odehrávajícím se zároveň ve fiktivní minulosti šedesátých let, velmi skutečném světě i v pohádce, jakoby Finsko vmáčkl mezi Východ a Západ.

A pak tu jsou ty báječné filmy patřící, dokonce mezinárodně, mezi poslední citlivě popisující dělnické prostředí nebo samotné dělníky. Tento akt vymizel z bezvýrazných filmů a zábavních kaší, jakoby obyčejný člověk nikdy neexistoval. V podmínkách anonymní evropské zábavy je tato „Dělnická trilogie“ Aki Kaurismäkiho (SHADOWS IN PARADISE, ARIEL, THE MATCH FACTORY GIRL) něco jako drahocenný dárek. Poetická základní pravda filmu MRAKY ODTÁHLY se dotkla srdcí publika po celé Evropě. „*Nemohl bych se na sebe podívat do zrcadla, kdybych teď natočil film o nezaměstnaných*“, řekl Kaurismäki na vysvětlení výběru tématu tohoto filmu. A když teď uvádíme jeho nový film MUŽ BEZ MINULOSTI, je nám jasné, že MRAKY ODTÁHLY začaly další trilogii.

Na začátku roku 1994 položili vydavatelé prestižního Helsinského měsíčníku několika osobnostem otázku „*Co je smyslem života?*“ Otázku položili zcela vážně žáci prvního stupně základních škol, v jejichž věku nejsou vážná témata hračkou. Mnoho odpovídajících bylo zaskočeno, ale jedna odpověď vyčnívala nad ostatní: „*Smyslem života je osvojit si osobní morální zásady respektující přírodu a lidi a pak se jimi řídit.*“ Odpověď Aki Kaurismäkiho a vysvětlení, proč nás diváky MUŽ BEZ MINULOSTI povznášá na úroveň opravdového lidství.

- Peter von Bagh

NA FESTIVALU V CANNES:

Kati Outinen: Podle mne, jako spousta dalších lidí, jsem samozřejmě spoluprací s Akim velice ovlivněna. Mladí finští režiséři mi dokonce občas řeknou, že mě nechtějí obsadit do svých filmů jen proto, aby s ním nebyli srovnáváni.

Aki není vůbec ten typ režiséra, který by prosazoval za každou cenu svou autoritu, naopak – vyžaduje od herce spolupráci. A také svým hercům naprosto důvěřuje, takže je velmi příjemné s ním pracovat. Respektuji ho jako režiséra bez toho, aby to ode mne vyžadoval. Tak to zkrátka mezi námi je.

Markku Peltola: S Akim se musíte zbavit všeho, co není podstatné. Pracujete pouze s tím, co je důležité. Musíte odhodit všechn nepotřebný balast. Musíte také jít hluboko do sebe a naprosto se odevzdat.

Kati Outinen: Když jsem poprvé viděla Muže bez minulosti, tak jsem si řekla: „Zase se mu to povedlo! Aki udělal fantastický film! Jak se mu to mohlo zase povést?“ Když jste na natáčení, tak se hlavně soustředíte na svou práci. A když pak najednou vidíte celý film, jste úplně v šoku. Akiho filmy mají na mne vždy stejný účinek. Pokaždé jsem v šoku a říkám si: „Zase se mu to povedlo!“

TVŮRCI

TIMO SALMINEN (* 1952) - kameraman

S Aki Kaurismäkim začal spolupracovat v roce 1981 a od té doby snímá všechny jeho filmy, kromě televizního projektu DIRTY HANDS, a většinu filmů produkováných společnostmi Villealfa a Sputnik.

KATI OUTINENOVÁ (*1961) – Irma

Ve filmu se poprvé objevila v roce 1980 a tehdy také začala studovat divadelní akademii. Po jejím absolvování c. 1984 dostala angažmá v helsinském divadle KOM, kde hrála 10 let. Během své pozoruhodné kariéry ve filmu, hrála hlavní role Kaurismäkiových filmech SHADOWS IN PARADISE, HAMLET GOES BUSINESS, DIRTY HANDS, DRŽ SI ŠÁTEK TAŘÁNO, MRAKY ODTÁHLY, JUHA, DOGS HAVE NO HELL (epizoda seriálu TEN MINUTES OLDER) a MUŽ BEZ MINULOSTI.

MARKKU PELTOLA (*1956) – M

Od roku 1978 se podílel na mnoha experimentálních hudebních a divadelních projektech. Kromě toho účinkoval v Kaurismäkiových filmech Juha a Mraky odtáhly. V posledních letech pracuje Peltola v restauraci, kterou založil společně se svou divadelní společností. Hrál hlavní roli Kaurismäkiově krátkém filmu DOGS HAVE NO HELL (epizoda seriálu TEN MINUTES OLDER). MUŽ BEZ MINULOSTI je jeho prvním celovečerním filmem kde ztvárnil hlavní roli.

ANNIKKI TÄHTIOVÁ – ředitelka blešího trhu

Její první nahrávka byla vydána 28.8. 1953. Tähtiová je z generace zpěvaček, které si podrobily finská poválečná jeviště. Nostalgický valčík v závěru filmu MUISTATKO MON REPOS'N (Vzpomínáš na Mon Repos), který nahrála v roce 1955, dal tenkrát průchod potlačovanému stesku po Karelii, oblasti zabrané tehdejším Sovětským Svazem po Druhé světové válce, a stal se hitem, který získal první finskou zlatou desku. Annikki Tähtiová dosud pravidelně vystupuje a je jednou z nejproslulejších a nejmilovanějších osobností finské populární hudby.

MARKO HAAVISTO & POUTAHUKAT – kapela Armády spásy

Kapela byla založena v roce 1997 a její první deska TÄYDELLINEN MAAILMA (Báječný den) vyšla roku 1999. Aki Kaurismäki tuto skupinu obsadil již dříve do svého krátkého filmu DOGS HAVE NO HELL (epizoda seriálu TEN MINUTES OLDER). Lídr kapely Marko Haavisto dříve vedl skupinu The Badding Rockers, jejíž skladby provázely Kaurismäkiho filmy MRAKY ODTÁHLÝ a THE MATCH FACTORY GIRL. Druhé album, skupiny Marko Haavisto & Poutahukat s názvem LAMPPU PALAA (Lampa svítí) vyšlo v březnu 2002.

TÄHTI (*15.2. 1995) – Hannibal

Pochází ze slavné psí rodiny. Její babička Laika nezapomenutelně ztvárnila postavu Baudelaira v Kaurismäkiho filmu BOHÉMSKÝ ŽIVOT. Její matka Piitu se ujala jedné ze zásadních rolí ve filmu JUHA.